

CAPUT II.

*Ad geminam naturæ legem, usum corporali-
um necessitatum moderantem haud ad-
vertisse animum Ascetarum facile Prin-
cipem, eumque propterea inconvenienter
fuisse locutum, ex ejus dictorum perico-
pe perperam arguit Cl. Œtus præci-
pui Hermenevticæ canonis aut ignarus,
aut incurius.*

§. XI. **A**n-tequam ad ipsam rei summam disputatio no-
stra procedat, dispungenda prius sunt alia quædam accu-
sationis capita, quibus præclarissimi Ascetæ manes gra-
vare non dubitavit Censor clarissimus. Quamquam
igitur, solos si excipias Hagiographos, nemo alius scrip-
tor ecclesiasticus hac prærogativa polleat, prorsus ut in
nullo doctrinæ puncto deficere, atque a vero aberrare
subinde non possit; attamen si quis eorum sit vitæ
integrioris laude conspicuus, aut plurimum sæculorum
calculis probato Ecclesiasticæ eruditionis specimine cla-
rus: tum profecto æquissimum est, eam erga illum
moderationem atque modestiam observare, ut si quid-
piam in ejus scriptis duriuscule sonans lector invenerit,
omnem prius benignæ interpretationis viam tentet, an-
tequam ad scriptorem ipsum palam arguendum, casti-
gandumque procedat. Quum vero Anonymum nostrum,
quisquis ille fuerit, virum omnium fuisse mox lauda-
tis dotibus instructum, ejusdemque præclarissimum de
imitatione Christi libellum jam inde a quatuor fere sæ-
culis præjudicatum in Ecclesia, sanæ, puræque doctri-
næ suffragium tulisse in dubium vocari nequeat: (§. III)

eandem consequenter erga eum æquitatis in interpretando regulam observari oportuisse, atque etiamnum oportere; quisque facile, etiam non rogatus largietur.

§. XII. Quam parum autem ad hanc æquitatis regulam animum adverterit severissimus piissimi Ascetæ Criticus; affatim dispicere licet ex scholio Positionis, quæ est ordine V. inter rudimentales ex jure naturali his verbis contexta:

Sunt quædam naturæ necessitates etiam directioni Furis hujus (naturalis) subjectæ: neque solum cibi, potionis, ac quietis excessu; verum & defectu peccatur. Huic vero Positioni sequens scholium continenter subjicit:

Proinde ad geminam naturæ legem non advertit animum Ascetarum facile Princeps lib. 1. de Imitatione Christi Cap. 22. §. 2. inconvenienter locutus: comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, & ceteris naturæ necessitatibus subjacere vere magna miseria est, & afflictio homini devoto.

§. XIII. Ergo si Ictum audias, duplici ex capite reprehensionis obnoxium se Anonymus fecit: 1) ob supinam ad obvias naturæ leges *inadvertentiam*: 2) ob inde ortam in scribendo *inconvenientiam*. Verum quod jure olim Poeta cecinit:

Obliquis oculis oblique multa videntur:

id ipsum de Anonymi nostri Critico non injuria isthic occini posse dixeris; aut diceret illi saltem Augustinus in aurem: *quisquis legis, nihil reprehendas, nisi cum totum legeris, atque ita minus reprehendes;* a) qua S. Doctoris

a) Lib. de Mendac. Cap. 1.

parænesi probe observata, nihil profecto, quod carperet, in citata verborum pericope offendisset. Quamobrem merito S. Hilarius, *iniquum esse*, ait, *nisi comperta usque ad finem ratione dictorum, præjudicatam sententiam ex initiis, quorum causa adhuc ignoratur, asserre.* b) Quemadmodum enim ex mente ejusdem S. Doctoris: *optimus lector est, qui dictorum intelligentiam expectet ex dictis potius, quam imponat; -- neque cogat id videri dictis contineri, quod ante lectionem præsumpserit intelligendum:* c) ita e diverso ex S. Cypriani sententia *falsorum interpretum indoles est, ut extrema ponant, & superiora prætereant, (vel vicissim) partis memores, partem subdole comprimentes, d)*

§. XIV. Ex his SS. Patrum sententiis robor auctoritatis obtinuit canon apud artis hermenevticæ petrius exploratissimus, quo præcipitur, genuinam Scriporis mentem, rectumque dictorum sensum ex antecedentium cum consequentibus, vel horum cum illis nexu ac collatione repetendum: nam ut apposite ad rem olim agebat Papa Gelasius: *dictandi ordo tanta sibi met connexione subjungitur, ut & præcedentia subsequentiis serviant, & subsequentiis ex præcedentibus suspendantur: & ideo eorum sensum, que prolata sunt melius pandi, si infra, supraque legentes, vel quo tendant, vel unde pendeant, demonstremus.* e) Huc quoque recte quadrat illud a S. Hilario brevissime dictum: *intelligentia dictorum, ex causis est assumenda dicendi.* Hujus ergo usitatissimi canonis maxima semper ratio habenda interpreti; si officio suo defungi rite velit, verumque scriptoris sensum interpretando assequi sine aberrationis periculo sincere discipiat.

B 2

§. XV.

b) Lib. de synodis sub initium. c) Lib. 1. de Trinitate.

d) Lib. de unitate Ecclesiæ circa medium.

e) Epist. 7. ad Eliam.

§. XV. Hunc si canonem præ oculis habuisset academicus Anonymi æmulus; multo sane æquius de Ascetarum Principe iudicium ab eo expectandum fuisset. Nunc vero, quam parum sibi constet utrumque accusationis caput (§. XIII.), quamque nihil solidi contineat ad invidiam propterea Ascetæ suo conflandam? age, videamus. Primum igitur Anonymus noster hoc cum primis nomine carpitur, tanquam *qui animum non advertisset ad geminam naturæ legem*, quarum utraque usum corporalium necessitatum moderatur, & una quidem, ne cibo, potuque exorbitet; altera ne horum indiscreta abstinentia valetudini obsis, cavet, atque mediocritatem in his semper servandam præscribit.

Verum si ad laudatam Hermenevticæ regulam (§. præced.) animum vir clarissimus vel paululum advertisset, nequiquam crediderim eum eousque fuisse progressurum, ut virum in præcipiendis vitæ christianæ officiis, & ascetica morum doctrina, omnium iudicio, versatissimum supinæ ad obvias naturæ leges inadvertentiæ, ac neglectæ circumspeditionis duceret postulandum. Quid enim? an ad geminam naturæ legem ille non adverterit, qui paulo ante eodem citati capituli numero, seu paragrapho disertim lectores præmonuit: *hominis felicitatem in hoc non esse repositam, habere temporalia ad abundantiam; sed ei sufficere mediocritatem*? Profecto enim, qui in temporalium necessitatum, rerumque terrenarum usu mediocritatem commendat; is consequenter omnem in his excessum æque, ac defectum, ceu totidem mediocritatis extrema ipso facto tacite improbat, atque adeo ad geminam naturæ legem extremorum utrumque vetantem, animum non advertisse supponi prudenter nequit: ad utramque ergo legem ani-

animi attentionem attulisse omnino censendus est Asceta præ ceteris illuminatissimus.

§. XVI. Hæc utut sint exploratissima, promptissime tamen JCto succurrit, quod in vim exceptionis afferat. Eum ergo ita fere ratiocinantem audias: si ad geminam naturæ legem animum advertisset Ascetarum facile Princeps; haud is adeo *inconvenienter* fuisset locutus, ut *comedere, bibere, vigilare, - - - & ceteris naturæ necessitatibus subjacere, magnam miseriam esse* diceret: moderatus quippe necessitatum corporalium usus, cum is juris naturæ directioni subjaceat, miseræ nomine cenferi *convenienter* nequit. Adeo nempe unica *miseriæ* vocola Censorem nostrum offendit, ut propterea, quod *comedere, bibere, miseriam* dici audiat, haud immodice scandalizetur.

At potuisset ille hoc scandalo facillime liberari, si modo & ipse animum ad Gelasianum illum Canonem (§. XIV.) diligentius advertisset, quo provide admonemur: *eorum, quæ prolata sunt, sensum melius pandi, si infra, supraque legentes, quo tendant, vel unde pendeant, demonstramus.* Quid igitur illo suo, qui isthic male carpitur, loquendi modo Asceta piissimus reapse intenderit? haud putem difficile conjectu futurum, si ut citatus Canon præcipit, *infra supraque legentes*, intermedii sermonis sensum ex antecedentium æque, ac consequentium dictorum collatione pandamus.

§. XVII. Hujus proinde periculum facere si velis, videsis, ut sermonis sui periodum Anonymus ordiatur: *Vere, inquit, miseria est vivere super terram.* Hujus vero asserti rationem confestim reddens: *quanto enim, ait, homo voluerit esse spiritualior, tanto præsens vita*

fit ei amarior: quia sentit melius, & videt clarius humane corruptionis defectus. Hos porro humanæ corruptionis defectus continenter probat argumento ab inductione naturalium necessitatum, quibus homo subiectus est: nam, inquit, comedere, bibere -- & ceteris naturæ necessitatibus subiacere, vere magna miseria est, & afflictio homini devoto, qui libenter esset absolutus, & liber ab omni peccato. Hæc postrema verba nicali caractere descripta, nescio plane, quo consilio Jctus noster dissimulando præterierit? cum tamen planissimus ex iisdem reddatur auctoris sensus. Voluit is nempe lectores suos attentos reddere ad miserrimam humanæ naturæ conditionem ex primævo corruptionis statu oriundam, ubi, quod in refectione corporis esse infirmitatis remedium deberet, plerumque fomes peccati fit, dum videlicet aut in rerum delectabilium usu facillime excedimus, aut quod salutis causa inchoamus, ut plurimum voluptatis causa perficimus: quia nimirum eodem Asceta testante in multis caligat oculus rectæ intentionis, dum cito respicitur ad aliquod delectabile, quod occurrit. a) Sicut quod apposite ad rem notat S. Gregorius Mag. necessitate quidem cibus sumitur; sed in ipso esu furtim gula subrepat, edendi delectatio permiscetur. Unde plerumque contingit, ut refectionem corporis, quam salutis causa cepimus, causa voluptatis expleamus. b)

§. XVIII. Quam vero difficile sit in rerum delectabilium usu a medio non recedere, debitumque semper modum servare, idem Anonymus perspicue indicat, dum ab utroque excessus, defectusque vitio liberari cupienti sequentem orationis modum, precandique formulam his verbis præscribit, atque commendat. Ecce! cibus, potus, vestis ac cetera utensilia ad corporis susten-

18-

a) Lib. 3. Cap. 32. n. 2. b) Lic. 35. Moral, Cap. 16

taculum pertinentia, ferventi spiritui sunt onerosa. Tribue talibus fomentis temperate uti, non desiderio nimio implicari. Abjicere omnia non licet, quia natura sustentanda est: requirere autem superflua, & que magis delectant, lex sancta prohibet: nam alias caro adversus spiritum insollesceret. Inter hæc, queso, manus tua me regat, ne quid nimium fiat. a) Quum igitur in refectione corporis defectum æque, ac excessum lege sancta prohiberi disectis adeo verbis Asceta religiosissimus contestetur, immerito sane, nec sine injuria ad geminam naturæ legem ambo illa extrema vetantem, animum non advertisse ab Jcto nostro accusatur.

§. XIX. Quoniam ergo non solum cibi, potionis ac quietis excessu, verum & defectu peccatur, (XII.) in his autem justo frequentius quemque excedere, consequenter & peccare propria cujusque diffiteri experientia non finit; cumque præterea refectionem corporis *plerumque voluptatis causa* (XVII.); adeoque per propositionem ab Innocentio XI. damnatam b) non sine peccato expleri ut plurimum contingat; talibus autem *naturæ necessitatibus*, in quibus non semel, ac iterum sed sæpicule, sed *plerumque* delinquitur, *subjacere*, magna certe *miseria sit*, & *afflictio homini devoto, qui libenter absolutus esset, ac liber ab omni peccato*: tantum proin abest, ut talia asserentem *inconvenientis locutionis censura* multare jure possis, ut potius in eum, qui hanc inficiari miseriam vellet, ejusdem Ascetæ comminatio convenientissime quadret: *væ non cognoscentibus suam miseriam: & amplius væ illis, qui diligunt hanc miseriam* c).

B 4

§. XX

a) Lib. 3. Cap. 26. n. 4.

b) Est propositio inter damnatas numero 8va comedere, bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem. Non est peccatum. c) Lib. 1. Cap. 22. num. 3.

§. XX. Quemadmodum vero genuinus iste, ac obuius litteræ sensus spectato auctoris scopo, atque contextu omnino convenientissimus est: ita non erat, cur ob alium latentem, quem fors littera repugnante Censor eruisse sibi visus est, publicam Anonymus noster reprehensionem referret. Profecto enim sicubi de orthodoxia, aut doctrinæ sensu alicujus scriptoris alias probatissimi quæstio suboritur, æquitas postulat promptiores nos esse debere ad eum absolvendum, ac excusandum saltem, si modo littera ipsa aperte non respuit, uti heic certe non respuit, sensum insontem. Hæc æquitatis lex, uti apud probos omnes interpretes communi usu recepta est, atque firmata: ita illa non est, cujus observantiam Ictum nostrum nunc demum flagitare necesse sit. Istud tamen ceteroqui rogandus, ne, quod supra cavendum lectorem monebat S. Hilarius, ne, inquam, deinceps cogat id videri dictis contineri, quod ante lectionem totius libri præsumpserit intelligendum.

CAPUT III.

Ab inconsulta erroris censura vindicatur Ascetæ doctrina de hominis impotentia vitandi peccata, ex hujus cum dogmate catholico a præcipuis Ecclesiæ Patribus, & doctoribus tradito, & in Synodo Tridentina definito analogia ac conformitate. Ob defectum sufficientis ad hanc analogiam attentionis excusandus catholici Icti inconsultus error.

§. XXI. **H**is itaque minoris momenti accusationibus prævie explosis, ac solide, ut quidem nobis videtur, refuta-